

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Dret (Pla 1992)

CURS 2003-2004

Dret Civil IV

(15012017)

Tercer curs
Primer quadrimestre

Assignatura Troncal
6 Crèdits (4.5 teòrics i 1.5 pràctics)

Professors:

- ✓ Dr. Pedro del Pozo Carrascosa
- ✓ Dra. Reyes Barrada Orellana
- ✓ Sra. Ana Giménez Costa

DRET CIVIL IV (Pla 1992)

ENSENYAMENT DE DRET

CRÈDITS: 6 (4,5 teòrics i 1,5 pràctics)

Primer quadrimestre

ASSIGNATURA TRONCAL

Nombre de temes: 24

ÀREA DE DRET CIVIL

PROFESSORS:

Dr. Pedro del Pozo Carrascosa (Teoria)

Sra. Reyes Barrada Orellana (Teoria i pràctica)

Sra. Ana Giménez Costa (Pràctica)

INTRODUCCIÓ

Lliçó 1: El Dret de Família.

1. Els aspectes generals de la regulació del Dret de Família en el Dret Civil català.
2. Els conceptes de família i l'anomenada "casa".
3. El contingut del Dret de Família. La seva ordenació sistemàtica.
4. La regulació del Dret de Família. L'ordre públic i l'autonomia de la voluntat.
5. La Constitució i la família. El principi d'igualtat.

EL MATRIMONI

Lliçó 2: El sistema matrimonial.

1. El sistema matrimonial: el seu contingut.
2. L'evolució històrica dels sistemes matrimonials espanyols.
3. El sistema matrimonial vigent.
  - 3.1. La competència de l'Estat sobre les "formes" del matrimoni.
  - 3.2. Les formes matrimonials eficaces segons el Codi Civil.
    - 3.2.1. La forma matrimonial estatal.
    - 3.2.2. Les formes no estatals reconegudes: les formes religioses i la forma establerta per la "lex loci".

Lliçó 3: Les disposicions comunes a totes les formes de matrimoni.

1. El consentiment matrimonial.
  - 1.1. El principi de llibertat. La promesa de matrimoni: la seva irrellevància jurídica.
  - 1.2. El caràcter personalíssim. El matrimoni per poder.
  - 1.3. El caràcter "pur" del consentiment matrimonial.

2. La capacitat matrimonial dels contraents.
  - 2.1. Les incapacitats: incapacitats absolutes i incapacitats relatives.
  - 2.2. La dispensa.
3. La constància registral del matrimoni.
4. La prova del matrimoni.

Lliçó 4: La forma matrimonial estatal.

1. La modalitat ordinària de celebració del matrimoni.
  - 1.1. L'expedient matrimonial.
  - 1.2. Les formalitats del matrimoni.
2. Les modalitats extraordinàries de celebració del matrimoni.
  - 2.1. El matrimoni en perill de mort.
  - 2.2. El matrimoni secret.

Lliçó 5: Els efectes legals del matrimoni en l'àmbit personal.

1. El principi d'igualtat.
2. Els deures recíprocs del cònjuges.
3. La nacionalitat i el veïnatge civil.
4. El domicili.

Lliçó 6: La nul.litat del matrimoni.

1. La nul.litat i la inexistència del matrimoni.
2. Les causes de nul.litat.
  - 2.1. La falta de consentiment matrimonial.
  - 2.2. La incapacitat matrimonial.
  - 2.3. Els vicis del consentiment matrimonial.
  - 2.4. Els vicis de la forma i els defectes formals.

3. L'acció de nul.litat. La legitimació activa.
4. L'efecte específic de la declaració de nul.litat.
  - 4.1. El règim de la filiació.
  - 4.2. La situació del cònjuge de bona fe en el matrimoni.
5. La convalidació del matrimoni nul.

Lliçó 7: La separació matrimonial.

1. La separació judicial.
  - 1.1. Per petició consensuada. Els seus requisits.
  - 1.2. Per petició unilateral. Les causes legals.
  - 1.3. Els efectes específics de la separació judicial.
  - 1.4. La reconciliació.
2. La separació de fet. Els seus efectes.

Lliçó 8: La dissolució del matrimoni.

1. Les causes de dissolució del matrimoni.
2. Consideració especial del divorci.
  - 2.1. Les seves causes.
  - 2.2. L'acció de divorci.
    - 2.2.1. La legitimació activa.
    - 2.2.2. L'exercici de l'acció.
  - 2.3. La reconciliació.

Lliçó 9: Les mesures i els efectes comuns a la nul.litat, la separació i el divorci.

1. La demanda
  - 1.1. La seva preparació. La possibilitat de demanar mesures provisionals prèvies a la demanda.
  - 1.2. La seva admisió.
    - 1.2.1. Els seus efectes legals.
    - 1.2.2. Les mesures provisionals coetànies a la demanda.
      - 1.2.2.1. En relació als cònjuges.
      - 1.2.2.2. En relació als fills.

2. Les mesures resultants de les respectives sentències.
  - 2.1. La fixació de la seva extensió legal.
    - 2.1.1. En relació als cònjuges.
    - 2.1.2. En relació als fills.
  - 2.2. La seva regulació.
    - 2.2.1. Pactada: el "conveni regulador".
    - 2.2.2. Judicial. La seva subsidiarietat.
    - 2.2.3. La mediació
3. La pensió compensatòria.
  - 3.1. El dret a la pensió.
    - 3.1.1. El seu fonament.
    - 3.1.2. La seva extinció.
  - 3.2. La pensió.
    - 3.2.1. Els criteris de fixació de la quantia.
    - 3.2.2. Les modalitats de pagament.

LES RELACIONS PATRIMONIALS ENTRE CÒNJUGES

Lliçó 10: Els efectes legals del matrimoni el l'àmbit patrimonial.

1. Els efectes durant el matrimoni.
  - 1.1. La contribució a les despeses familiars.
    - 1.1.1. El concepte de despesa familiar.
    - 1.1.2. El règim de contribució a les despeses. El treball domèstic.
    - 1.1.3. La responsabilitat pels deutes derivats de la gestió domèstica.
  - 1.2. L'habitatge familiar. Les limitacions a les facultats de disposició.
  - 1.3. El règim dels béns d'ús ordinari.
  - 1.4. Els negocis jurídics entre els cònjuges. La protecció dels creditors.
  - 1.5. El règim econòmic matrimonial.
    - 1.5.1. El seu concepte.
    - 1.5.2. Les seves característiques.
      - 1.5.2.1. La seva necessitat. El règim econòmic matrimonial legal.
      - 1.5.2.2. La seva mutabilitat.
    - 1.5.3. La publicitat del règim econòmic matrimonial.
2. Els efectes patrimonials "post mortem" del matrimoni.
  - 2.1. L'atribució del parament de l'habitatge conjugal.
  - 2.2. L'any de viduïtat.
3. El règim transitori del dot i les institucions afins

Lliçó 11: Els negocis per raó de matrimoni.

1. Els capítols matrimonials.
  - 1.1. Concepte i funció del capítols.
  - 1.2. El matrimoni com a pressupòsit del valor negocial dels capítols.
  - 1.3. El contingut del capítols.
    - 1.3.1. Els pactes sobre el règim econòmic matrimonial.
    - 1.3.2. Altres disposicions per raó de matrimoni.
      - 1.3.2.1. Els pactes en previsió d'una ruptura matrimonial.
      - 1.3.2.2. Les donacions per raó de matrimoni atorgades en capítols matrimonials.
      - 1.3.2.3. L'usdefruit universal capitular.
  - 1.4. Els seus requisits de validesa.
  - 1.5. La seva modificació.
2. Les donacions per raó de matrimoni atorgades fora de capítols.

Lliçó 12: El règim de separació de béns.

1. Les fonts del règim de separació
2. El règim dels béns.
  - 2.1. La titularitat dels béns.
    - 2.1.1. La relació entre els patrimonis dels cònjuges.
    - 2.1.2. Les presumpcions sobre la titularitat.
  - 2.2. La gestió dels béns privatis.
3. La liquidació del règim de separació de béns. Consideració especial del treball d'un cònjuge per la casa o per l'altre cònjuge.
4. Les compres amb pacte de supervivència.
  - 4.1. El seu concepte i la seva configuració jurídica.
  - 4.2. Els efectes de la figura.
    - 4.2.1. En vida dels cònjuges.
    - 4.2.2. A la mort d'un dels cònjuges.
  - 4.3. La ineficàcia del pacte de supervivència.

Lliçó 13: El règim de participació en els guanys.

1. Concepte i finalitat.
2. Els efectes del règim de participació durant la seva vigència.
  - 2.1. La separació de béns.
  - 2.2. Les limitacions a la facultat d'administració.
3. L'extinció del règim.
  - 3.1. Les seves causes.
  - 3.2. El mecanisme de liquidació del règim de participació..
    - 3.2.1. La determinació dels patrimonis finals.
    - 3.2.2. La determinació dels patrimonis inicials.
    - 3.2.3. La fixació dels guanys.
  - 3.3. El crèdit de participació en el guany.
    - 3.3.1. El pagament del crèdit de participació.
    - 3.3.2. Les garanties del pagament.
4. L'associació a compres i millores
  - 4.1. La seva naturalesa jurídica
  - 4.2. El seu règim jurídic

Lliçó 14 : Els règims de comunitat.

1. Caracterització general dels règims de comunitat.
2. Els règims de comunitat en el Codi de Família
  - 2.1. El règim de comunitat de béns
  - 2.2. L'agermanament o pacte de mig per mig.
  - 2.3. El pacte de convinença o mitja guadanyeria.
3. La "*sociedad de gananciales*".
  - 3.1. El règim jurídic de la "*sociedad de gananciales*".
    - 3.1.1. La creació d'un patrimoni especial: el patrimoni "*ganancial*".
    - 3.1.2. La "*ganancialidad*" dels béns com a tipus de cotitularitat.
  - 3.2. Els patrimonis existents en la "*sociedad de gananciales*".
    - 3.2.1. Els patrimonis privatius. Els criteris de privativitat.
      - 3.2.1.1. Els béns privatius.
      - 3.2.1.2. La presumpció de "*ganancialidad*".
      - 3.2.1.3. La confessió de privativitat.
    - 3.2.2. El patrimoni "*ganancial*". Els criteris de "*ganancialidad*" dels béns.
    - 3.2.3. Les relacions entre el patrimoni "*ganancial*" i els patrimonis privatius els cònjuges.

- 3.3. El règim del patrimoni "*ganancial*".
  - 3.3.1. Les càrregues i la responsabilitat del patrimoni "*ganancial*". Les seves respectives fonts.
  - 3.3.2. L'administració del patrimoni "*ganancial*".
    - 3.3.2.1. El règim normal: l'administració conjunta. La legitimació individual: en interès del patrimoni i en interès privatiu d'un dels cònjuges.
    - 3.3.2.2. Els règims excepcionals. Les seves causes.
- 3.4. L'extinció del règim.
  - 3.4.1. Les seves causes.
  - 3.4.2. La liquidació del patrimoni "*ganancial*".
    - 3.4.2.1. El procediment específic. Etapes.
      - 3.4.2.1.1. Les operacions liquidatòries.
      - 3.4.2.1.2. La partició i l'adjudicació del romanent líquid.
  - 3.4.3. La liquidació de dos o més patrimonis "*gananciales*".

LES RELACIONS DE CONVIVÈNCIA NO MATRIMONIAL

Lliçó 15 : Les unions estables de parella.

- 1. El problema plantejat per les anomenades "unions estables de parella".
- 2. La unió estable heterosexual.
  - 2.1. El seu concepte.
  - 2.2. Els efectes de la unió durant la seva vigència.
  - 2.3. La seva extinció.
    - 2.3.1. Les causes d'extinció.
    - 2.3.2. Les conseqüències de l'extinció.
- 3. La unió estable homosexual.
  - 3.1. Els seus requisits.
  - 3.2. Els efectes durant la seva vigència.
  - 3.3. La seva extinció.
    - 3.3.1. Les causes d'extinció.
    - 3.3.2. Els efectes de l'extinció.

Lliçó 16 : Les altres situacions de convivència.

- 1. Les situacions convivencials d'ajuda mútua.

- 1.1. El concepte i els presupòsits de constitució.
  - 1.2. L'acreditació de les situacions convivencials.
    - 1.2.1. La forma de constitució.
    - 1.2.2. El contingut.
  - 1.3. L'extinció de la convivència
    - 1.3.1. Les causes d'extinció
    - 1.3.2. Efectes
      - 1.3.2.1. En vida dels convivents
      - 1.3.2.2. Per defunció d'un dels convivents
2. L'acolliment de persones grans.

LA RELACIÓ DE PARENTIU

Lliçó 17: El parentiu.

1. El fonament del parentiu.
2. Els tipus de parentiu: per consanguinitat, per afinitat i per adopció.
3. El còmput del parentiu.
4. El dret d'aliments entre parents.
  - 4.1. El concepte d'aliments.
  - 4.2. L'obligació d'aliments.
    - 4.2.1. El supòsit de fet. La necessitat de l'alimentista.
    - 4.2.2. Els subjectes obligats. Els criteris de preferència.
    - 4.2.3. El moment del neixement, la quantia i el mode de pagament.
    - 4.2.4. L'extinció de l'obligació d'aliments.
  - 4.3. Al.lusió a d'altres fonts de l'obligació d'aliments al marge del parentiu.
5. Altres efectes del parentiu.

Lliçó 18: La filiació per naturalesa.

1. Concepte.
2. Classes: filiació matrimonial i no matrimonial.
3. La determinació legal de la filiació.

- 3.1. La determinació de la filiació matrimonial.
  - 3.1.1. La filiació materna.
  - 3.1.2. La filiació paterna. La presumpció de la paternitat matrimonial.
- 3.2. La determinació de la filiació no matrimonial.
  - 3.2.1. El reconeixement: requisits d'eficàcia.
  - 3.2.2. La determinació no negocial de la filiació.
- 3.3. La filiació derivada de les tècniques de reproducció assistida.
- 4. Les accions de filiació. L'admissió de la investigació de la paternitat.
  - 4.1. La reclamació de la filiació.
  - 4.2. La impugnació de la filiació.
  - 4.3. L'acció de reclamació i d'impugnació de la filiació.
- 5. La prova de la filiació.
- 6. Els efectes de la filiació.
  - 6.1. L'equiparació d'efectes.
  - 6.2. Les classes d'efectes.
  - 6.3. L'exclusió de determinats efectes en interès del fill.

Lliçó 19: La filiació adoptiva.

- 1. Concepte. La seva equiparació a la filiació per naturalesa.
- 2. L'estatut jurídic de l'adoptant.
  - 2.1. La seva titularitat.
    - 2.2.1. La capacitat especial.
    - 2.2.2. Les incapacitats relatives.
  - 2.2. El seu contingut.
- 3. L'estatut jurídic de l'adoptat.
  - 3.1. La capacitat per a ésser adoptat.
  - 3.2. Les relacions amb la família adoptiva.
  - 3.3. Les relacions amb la família per naturalesa.
- 4. La constitució de l'adopció.
  - 4.1. L'expedient d'adopció.
    - 4.1.1. El seu inici.
    - 4.1.2. L'autonomia de la voluntat. El règim de consentiments, assentiments i audiència.
  - 4.2. La resolució judicial.
- 5. L'extinció de l'adopció.

LES INSTITUCIONS CIVILS DE PROTECCIÓ DE LA PERSONA.

Lliçó 20: Idees generals sobre les institucions de protecció.

1. El fonament de les institucions de protecció.
  - 1.1. La incapacitat d'obrar.
    - 1.1.1. La minoritat.
    - 1.1.2. La incapacitació judicial.
  - 1.2. La situació de desemparament.
2. L'extensió de la protecció de la persona. Els àmbits personal i patrimonial.
3. L'interès del subjecte protegit.
  - 3.1. La intervenció del propi subjecte.
  - 3.2. La intervenció judicial.
  - 3.3. La intervenció del Ministeri Fiscal.
4. Les institucions protectores.
  - 4.1. Les institucions referents a la incapacitat d'obrar.
    - 4.1.1. El règim de substitució: la potestat del pare i de la mare i la tutela.
    - 4.1.2. El règim de complementació: la curatela.
  - 4.2. Les institucions referents a la situació de desemparament.
5. Les relacions entre les diferents institucions protectores. El principi de permanència de la protecció de la persona.
6. La distinció entre la institució i el càrrec, referida a la tutela i la curatela. Les prohibicions inherents al càrrec.
7. La publicitat de les institucions de protecció.

Lliçó 21 : La potestat del pare i de la mare.

1. La filiació com a font de la potestat del pare i de la mare.
2. El contingut de la potestat del pare i de la mare.
  - 2.1. En l'àmbit personal
  - 2.2. En l'àmbit patrimonial

- 2.3. La representació legal
- 3. La titularitat de la potestat del pare i de la mare.
  - 3.1. El caràcter dual de la titularitat.
  - 3.2. L'extinció de la titularitat individual. La seva privació i recuperació.
- 4. L'exercici de la potestat del pare i de la mare.
  - 4.1. L'exercici conjunt dels pares. Les conseqüències de llur manca de convivència.
  - 4.2. L'exercici individual: la suspensió.
  - 4.3. L'intervenció del fill.
  - 4.4. L'intervenció judicial.
- 5. L'extinció de la potestat del pare i de la mare.
  - 5.1. Les seves causes.
  - 5.2. La pròrroga i rehabilitació de la potestat del pare i de la mare.

Lliçó 22: La tutela.

- 1. Les situacions personals sotmeses a tutela.
  - 1.1. La incapacitat judicial.
  - 1.2. La minoritat.
  - 1.3. El desemparament.
- 2. El règim de la tutela. La representació legal.
  - 2.1. La constitució del règim de tutela. L'"assumpció automàtica de les funcions tutelars".
  - 2.2. El seu contingut: deures-drets.
    - 2.2.1. En l'àmbit personal.
    - 2.2.2. En l'àmbit patrimonial.
  - 2.3. La delimitació de l'extensió: la sentència d'incapacitació.
  - 2.4. L'administrador dels béns.
- 3. Les modalitats de designació de tutor.
  - 3.1. La designació voluntària.
  - 3.2. La designació judicial.
- 4. El càrrec de tutor.
  - 4.1. La seva obligatorietat.
  - 4.2. La seva titularitat.
    - 4.2.1. La seva delació. La pressa de possessió.
    - 4.2.2. La inhabilitat, la remoció i l'excusabilitat.
    - 4.2.3. La pluralitat de tutors.
    - 4.2.4. L'entitat pública de protecció de menors en el cas de

l'"assumpció automàtica de les funcions tutelars".

- 4.3. L'estatut jurídic del càrrec de tutor.
  - 4.3.1. Les obligacions de fiança i inventari.
  - 4.3.2. El dret a la retribució.
  - 4.3.3. La rendició de comptes.
- 4.4. L'exercici del càrrec de tutor.
  - 4.4.1. L'exercici autònom.
  - 4.4.2. L'exercici sotmés a autorització.

5. El control de l'actuació del tutor : el consell de tutela.

6. Extinció del règim de tutela. La seva pròrroga.

Lliçó 23: La curatela.

- 1. Les situacions personals sotmeses a curatela.
  - 1.1. Els emancipats i els habilitats d'edat.
  - 1.2. La prodigalitat.
  - 1.3. La incapacitat judicial.
- 2. La complementació de capacitat.
- 3. La curatela en les situacions patrimonials mortis causa.
- 4. El càrrec de curador. Remissió a les normes de la tutela.
- 5. L'extinció de la curatela.

Lliçó 24: Les altres institucions de protecció de la persona.

- 1. El defensor judicial. Els fonaments de la seva intervenció.
- 2. La protecció dels menors desemparats.
  - 2.1. La situació de desemparament.
    - 2.1.1. Els supòsits que l'originen.
    - 2.1.2. Els efectes de la declaració de desemparament.
  - 2.2. Les modalitats de protecció.
    - 2.2.1. L'acolliment en una institució.
    - 2.2.2. L'acolliment en família.
    - 2.2.3. L'acolliment familiar preadoptiu.
  - 2.3. L'acabament de les mesures de protecció.
- 3. La guarda de fet. El règim dels actes del guardador.

BIBLIOGRAFIA

Es recomanen les darreres edicions del manuals següents:

Ferran BADOSA COLL (coordinador): *Compendi de Dret Civil català*, Barcelona, editorial Marcial Pons.

Lluís PUIG FERRIOL, Encarna ROCA TRIAS, *Institucions del Dret civil de Catalunya*, volum III (Dret de la persona. Dret de família), Ed. Tirant lo Blanch, València

Manuel ALBALADEJO: *Curso de Derecho Civil, IV*, Barcelona, José María Bosch, editor.

José Luis LACRUZ BERDEJO (i altres): *Elementos de Derecho Civil, IV* (2 volums), Barcelona, José María Bosch, editor.

Martín GARRIDO MELERO, *Derecho de familia*, Ed. Marcial Pons.

Luís DÍEZ-PICAZO, Antonio GULLÓN: *Sistema de Derecho Civil*, volumen IV, Madrid, Tecnos

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

El matrimoni. Les relacions patrimonials entre cònjuges. Les relacions de convivència no matrimonial. La relació de parentiu. Les institucions civil de protecció de la persona.

CRITERIS D'AVUACIÓ

L'examen constarà de dues parts, la part teòrica i la part pràctica.

1. Part teòrica

- 3 o 4 preguntes, la formulació de les quals coincidirà exactament amb punts concrets del programa. No es podran utilitzar textos legals.
- Temps: 1 hora.
- Valoració: 2/3 de la nota final.

2. Part pràctica

- Resolució d'un o més casos pràctics, que l'alumne haurà d'estructurar a partir de les preguntes que se li formulin.
- Es valorarà no només l'encert en la solució dels supòsits plantejats, sinó també, i especialment, la correcció de l'argumentació jurídica realitzada, i la referència directa als preceptes legals aplicables.
- L'alumne podrà utilitzar tots els textos legals que consideri necessaris.
- Temps: 1 hora.
- Valoració: 1/3 de la nota final.